

Kvalitet på konsekvensutredninger

Kristine Lien Skog, Instituttleder, By- og regionplanlegging

29.01.2025

Intensjon: sikre et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag

- Konsekvensutredninger skal sikre at virkninger for miljø, naturressurser og samfunn blir «tatt i betraktning» når forvaltningen forbereder planer og tiltak, og når forvaltning og politikere skal «ta stilling til om og på hvilke vilkår» en plan eller et tiltak skal gjennomføres, jf KU-forskriftens §1.
- Kunnskapen er derfor avgjørende for at vi skal kunne foreta **faktabaserte avveininger** mellom ulike interesser og hensyn i en beslutningsprosess.
- KU-forskriften skal bidra til tilstrekkelig kunnskap og en enhetlig praksis på tvers av forvaltningsområder.

Men, dårlig kunnskapsgrunnlag gjør også at beslutningsprosesser tar tid...

«Caseprosjektene som er undersøkt, viser at årsakene til at omfanget av faglige utredninger øker, blant annet skyldes endrede planforutsetninger underveis i planforløpet, behov for ytterligere utredninger i forbindelse med innsigelser og ulik oppfatning blant aktørene om hva som skal utredes i henhold til planprogrammet.»

Og da kan også utredningene bli utdatert underveis...

Funn:

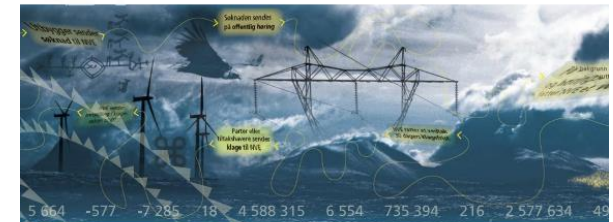
- Det mangler avklaring for en rekke utredningskrav etter plan- og bygningsloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven og vanndirektivet, bla samlet belastning og beskrivelse og utredning av alternative utbyggingsløsninger.
- Manglende kunnskap om utbyggingenes konsekvenser for blant annet kulturminner, reindrift og biologisk mangfold øker kravet til utredninger og tilleggsutredninger.
- Kvalitetssikringen i NVE kan være utilstrekkelig.

Dokument 3-serien

Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi

Dokument 3:5 (2013-2014)

Evaluering av kvalitet på konsekvensutredninger

- Klima- og miljødepartementet ønsket mer kunnskap om hvordan konsekvensutredninger etterlever krav til forskriftens kapittel 5.
- Omfattet tiltak som trenger tillatelse etter annet lovverk enn plan- og bygningsloven og som er oppført i KU-forskriftens vedlegg I og II.
- Dokumentstudie med digital spørreundersøkelse og tosidig kvalitetssikring.
- Ekspertter på ulike fagtema i Multiconsult og i Rådgivende biologer. Ekstern faggruppe: Tor Håkon Jackson Inderberg, Ole Kristian Fauchald og Gro Sandkjær Hanssen.

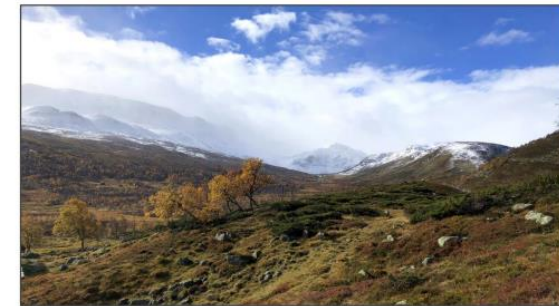
RAPPORT

Evaluering av konsekvensutredninger etter kapittel 5 i forskrift om konsekvensutredninger

OPPDRAUGSGIVER: KLIMA OG MILJØDEPARTEMENTET (KLD)

DATO: 5. FEBRUAR 2021

DOKUMENTKODE: 10220344-TVF-RAP-01

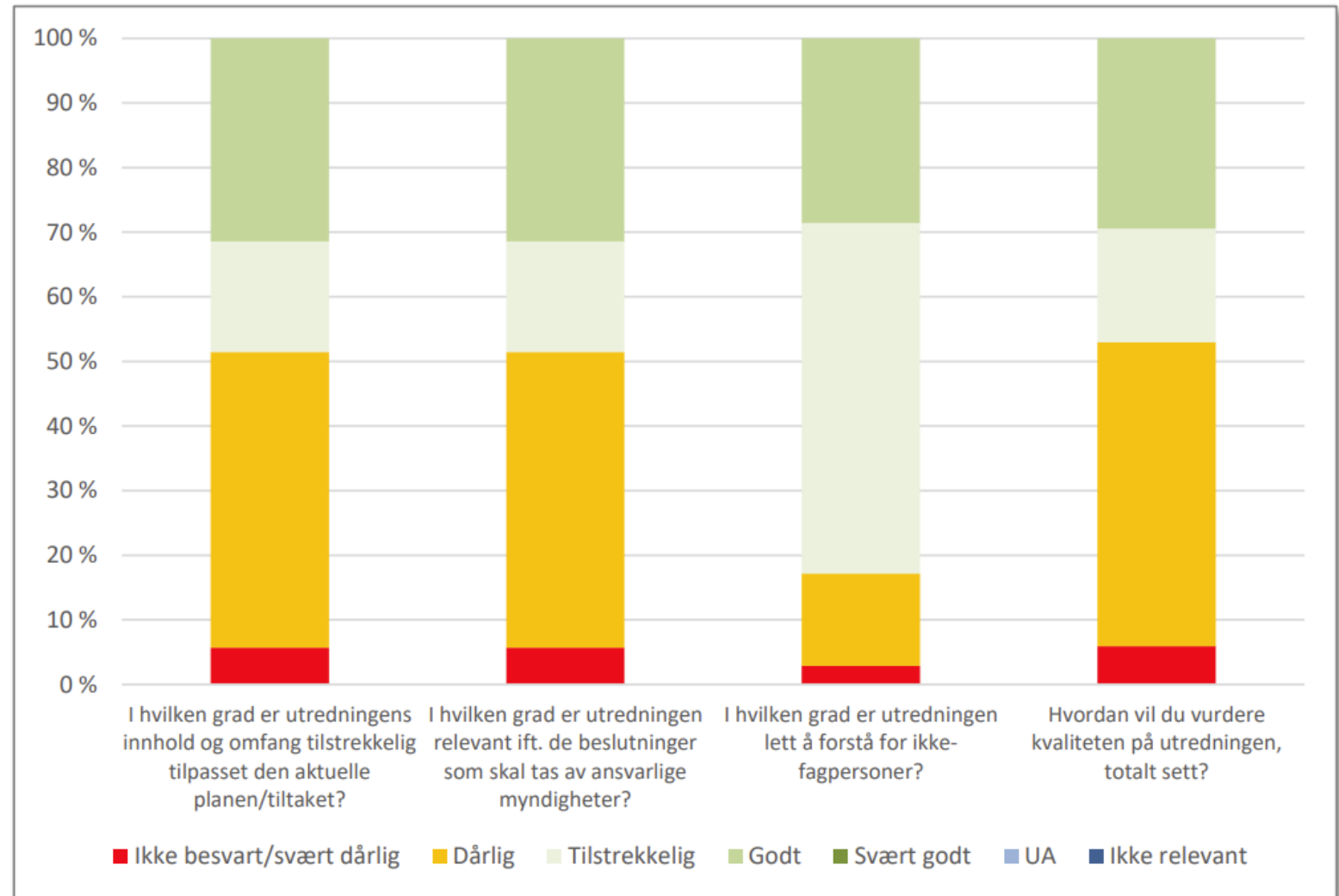

Multiconsult

Sakstype	Vedl.	Ans. myndighet	Tilgjengelige saker	Gjennomgatte saker
Akvakultur	II	Fylkeskommunen	13	3
Bruk av uoppdyrkede/ dels naturlige landområder til intensivt landbruk	II	Kommunen	Ukjent	5
CO2-fangstanlegg	I	Forurensningsmyndighet/OED	2	2
Demninger og anlegg for oppdemming av vann	II	NVE	2	2
Kraftledninger og kabler 132 - 420 kV med lengde >15 km	I	NVE	5	4
Kraftledninger som krever anleggs-konsesjon	II	NVE	3	3
Vannkraftverk > 40 GWh	I	NVE	3	2
Mindre vannkraftverk	II	NVE	11	9
Verneområder > 250 km ²	I	Miljødirektoratet/KLD	1	1
Vindkraftverk > 10 MW	I	NVE	2	2
Vindkraftverk < 10 MW	II	NVE	2	2
Totalt				35

Resultater

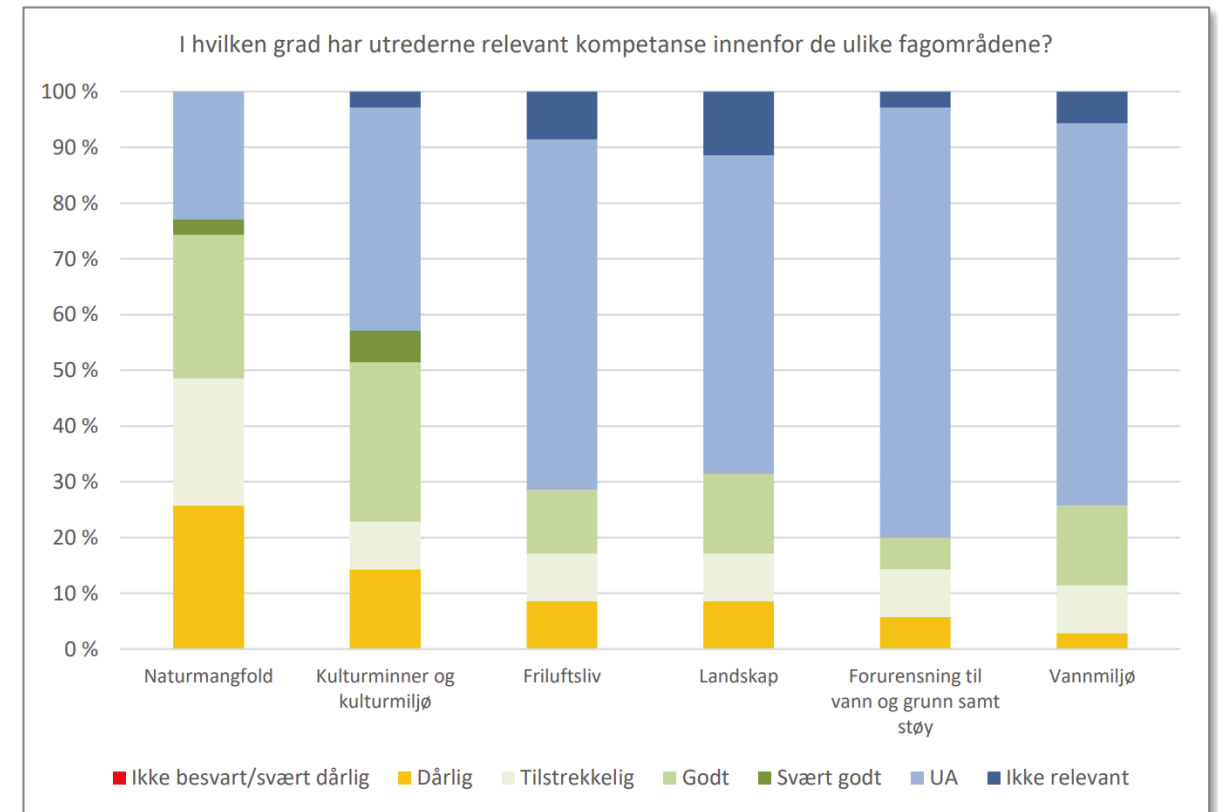
En svært stor andel av konsekvensutredningene var ikke tilfredsstillende :

§17 Generelt om krav til innholdet

Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse.

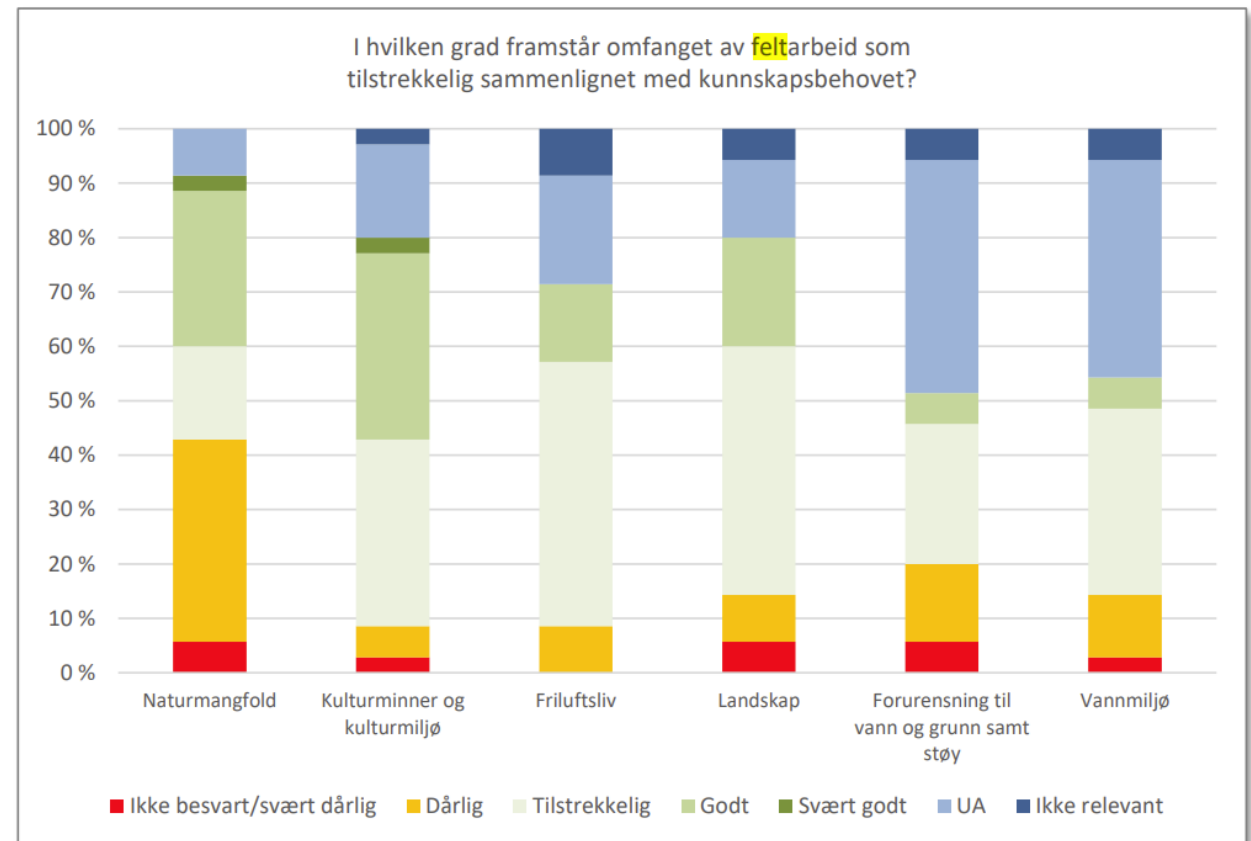
- Anerkjent metodikk er stort sett fulgt, og tilstands/verdivurdering er stort sett balansert.
- Det var vanskelig å vurdere hva som er “tilstrekkelig” kompetanse for mange fagtema.
- For tema naturmangfold og kulturminner vurderes hhv. 33% og 25 % av utrederne å ha for dårlig kompetanse

§17 Generelt om krav til innholdet

Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Hvis det mangler informasjon om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes:

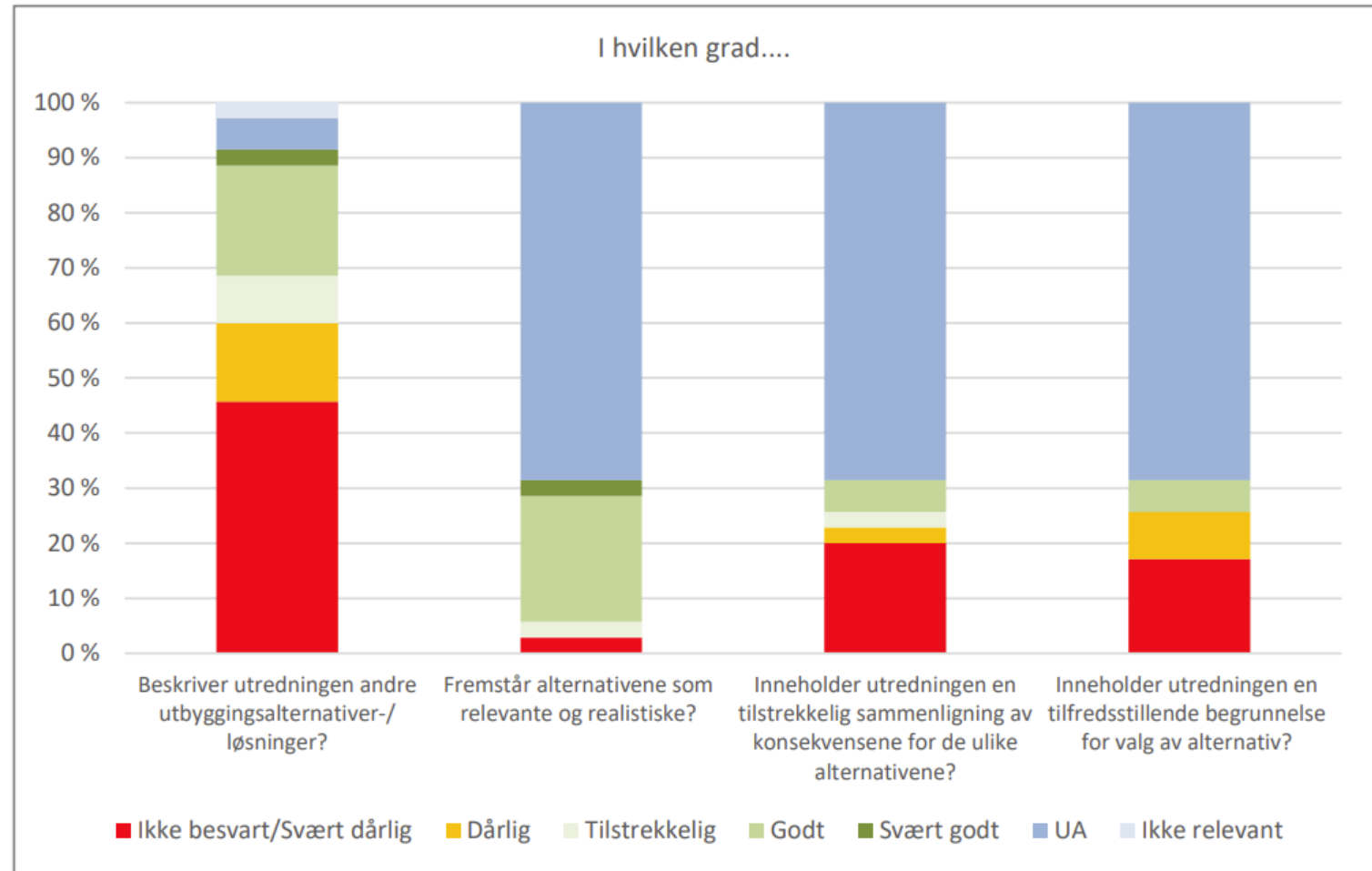
- Usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlaget er sjelden beskrevet
- Spesielt for naturmangfold fremstår kunnskapsgrunnlaget som utilstrekkelig, jf fig.

§19 Beskrivelser av planen eller tiltaket

Det skal være utredning av relevante og realistiske alternativer:

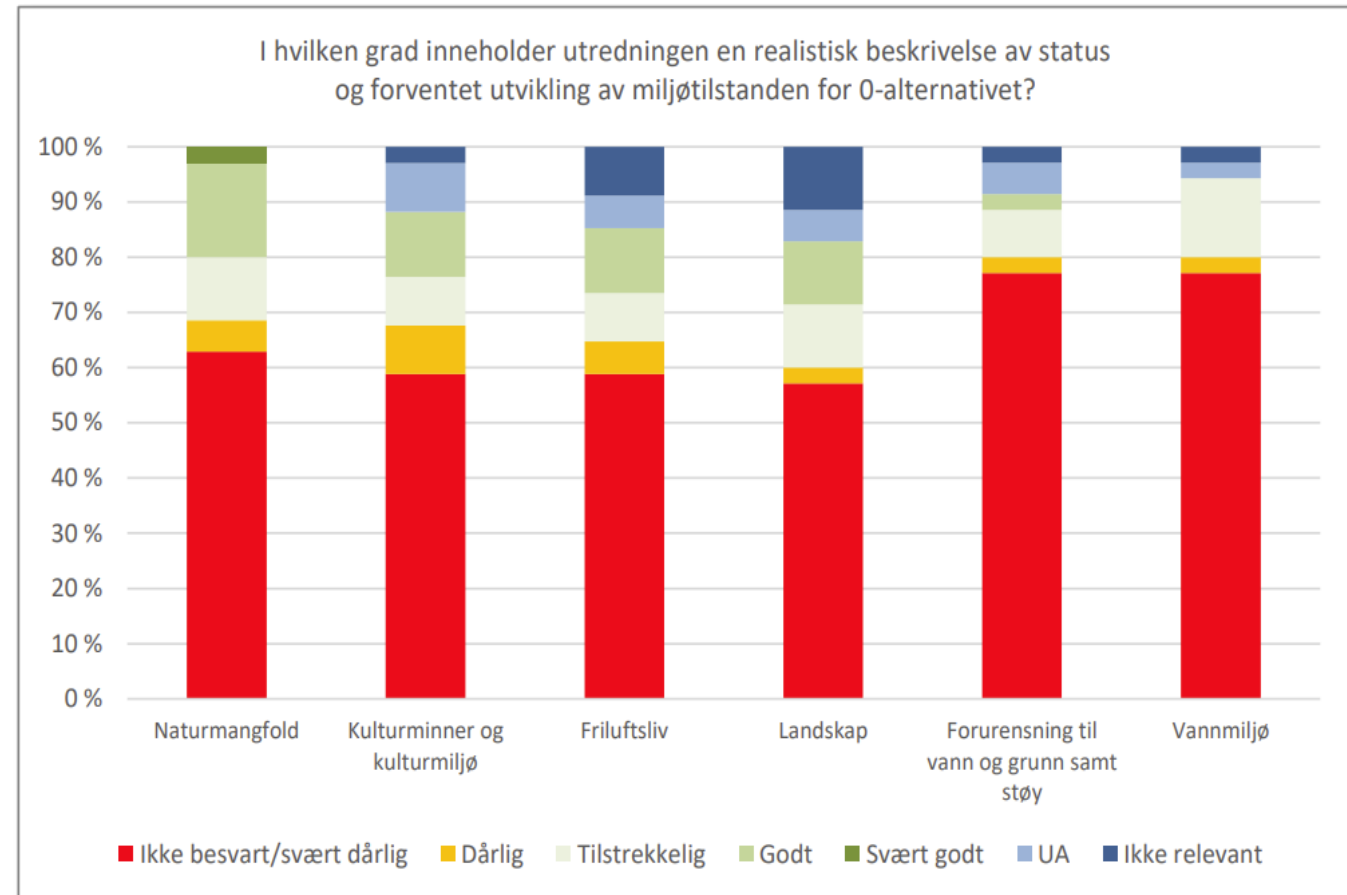
- Kun 1/3 inneholdt en beskrivelse av alternativer.
- Enda færre hadde sammenlignet konsekvenser for de ulike alternativene eller begrunnelse for valg av alternativ, jf fig.

§20 Beskrivelse av miljøtilstanden

Konsekvensutredningen skal inneholde en beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres:

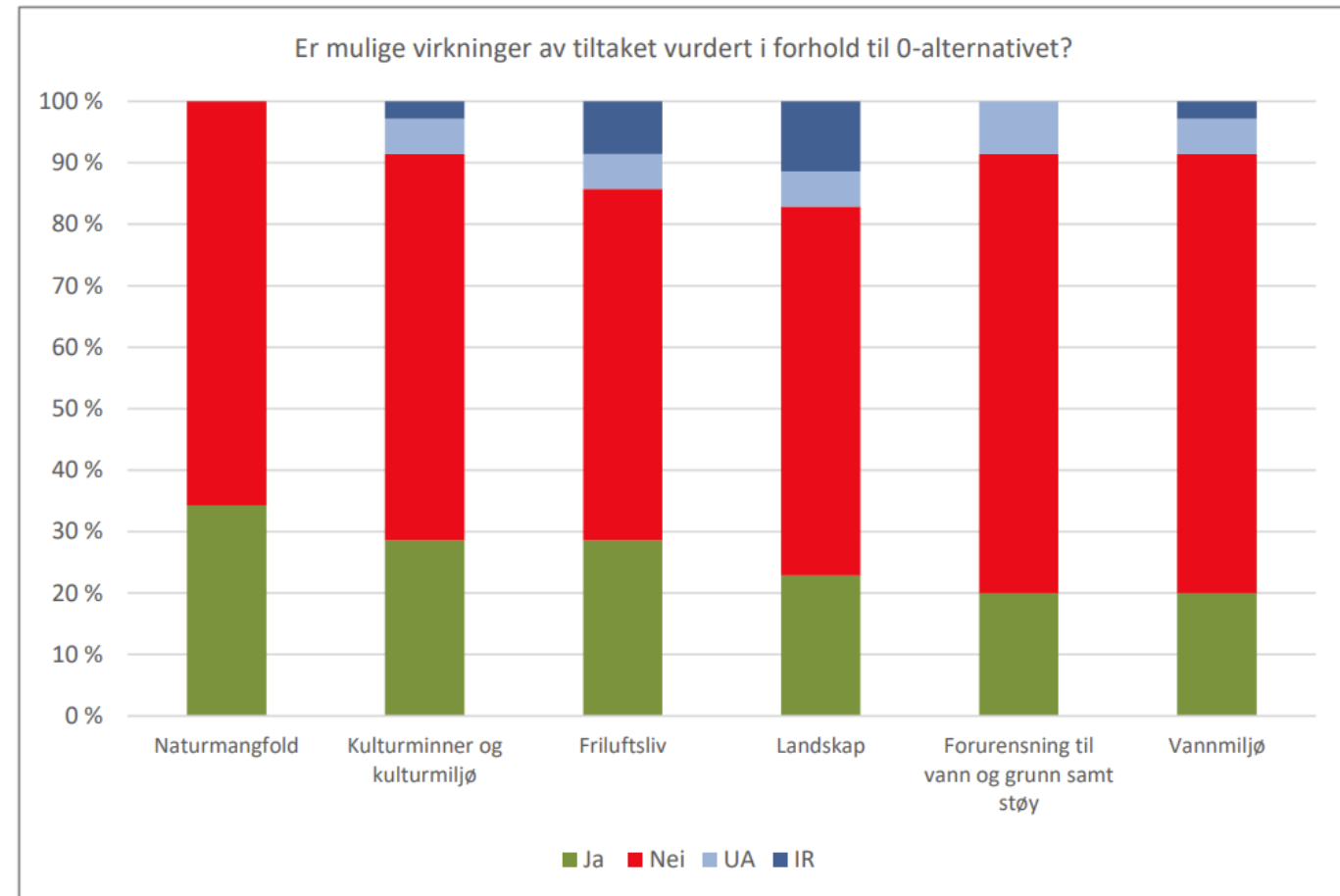
- Beskrivelse av nåværende miljøtilstand og verdi varierer mye- vannmiljø og forurensning er ofte ikke utredet
- O-alternativet mangler helt, eller det er en mangelfull beskrivelse av hvordan miljøet utvikler seg uten tiltaket, jf fig.

§21 Beskrivelser av faktorer som blir påvirket og vesentlige virkninger for miljø og samfunn

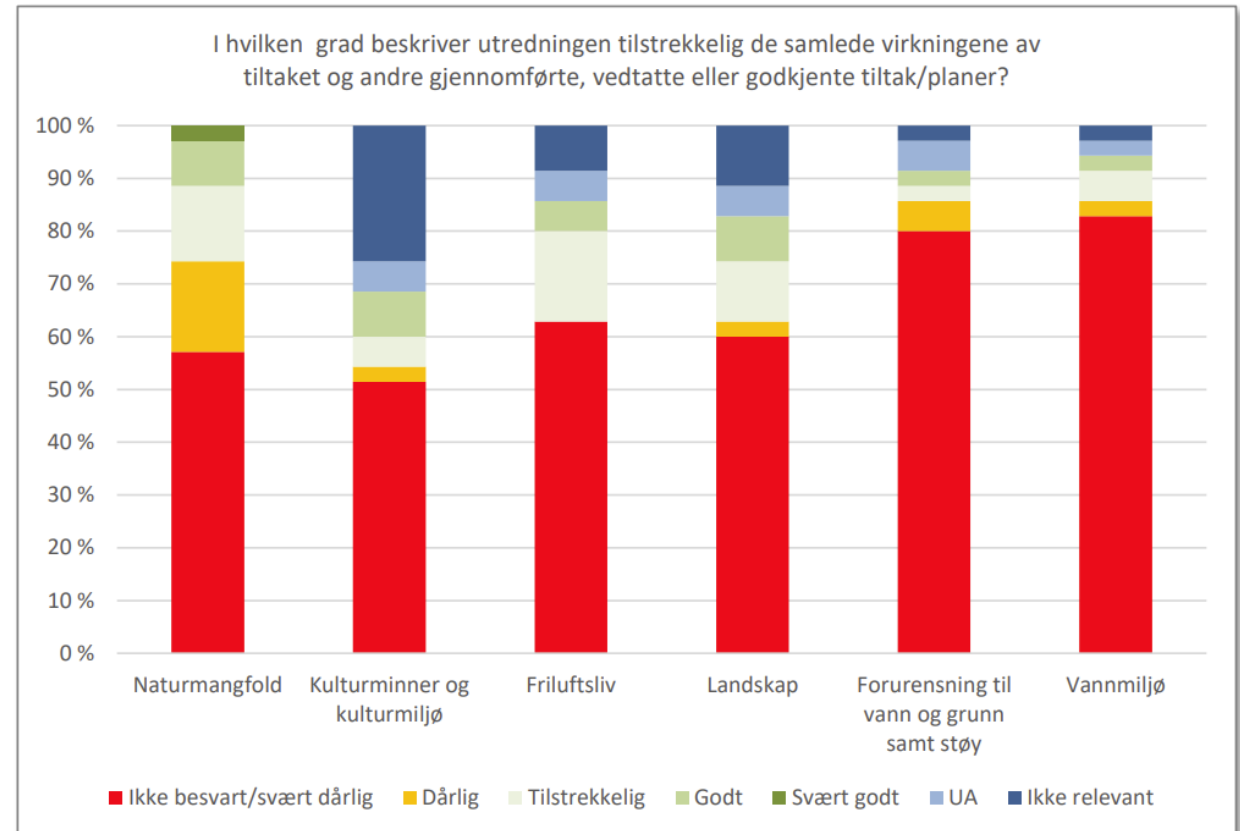
Konsekvensutredningen skal identifisere og beskrive de faktorer som kan bli påvirket og vurdere vesentlige virkninger for miljø og samfunn:

- Økosystemtjenester, nasjonale og internasjonale miljømål og helse er i liten eller svært liten grad utredet.
- I den grad 0-alternativet er omtalt, er det sjelden benyttet for å sammenligne virkninger med et planlagt tiltak, jf fig.

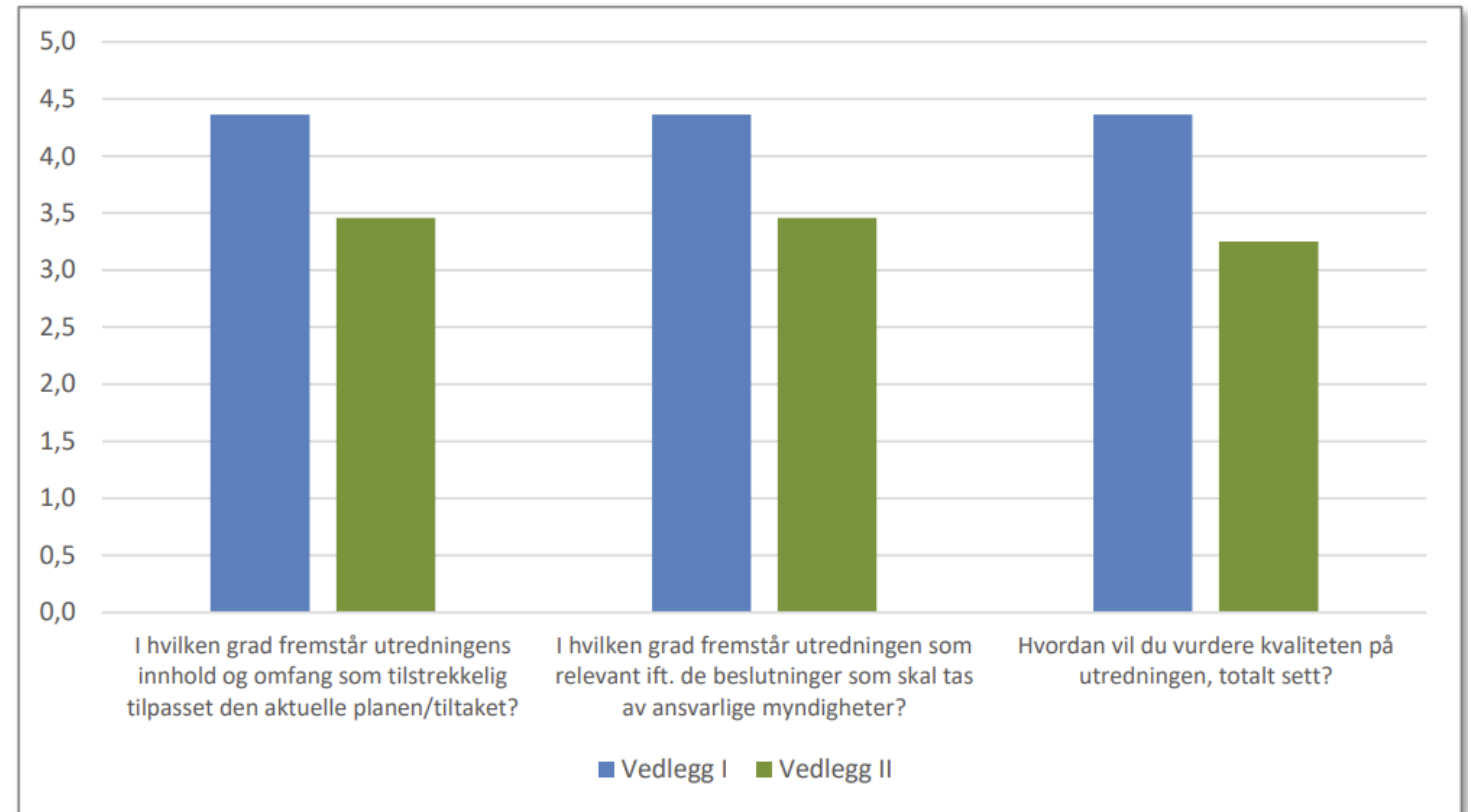
§21 Beskrivelser av faktorer som blir påvirket og vesentlige virkninger for miljø og samfunn

- Det er oftest ikke beskrevet samlede virkninger av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet, jf figur.

Har melding og utredningsprogram noe å si?

- Vedlegg I tiltak skårer gjennomgående høyere enn vedlegg II tiltak
- Det er fex utfordringer rundt oppdrett:
 - Det er ingen indikasjoner på at det er gjennomført KU der kommunen har satt av området i kommuneplan eller reguleringsplan.
 - Det delte ansvaret mellom Fylkeskommunen og statsforvalter gjør det vanskelig å etterleve krav etter KU-forskrift på en helhetlig måte

Det ble litt mer diskusjon en bukken og havresekken...

Klima Status Siste nytt Klimatoppmøtet i Dubai

Rapport avslører lovbrudd mot naturen - jussekspert vil ha miljødomstol

Alle som vil grave i naturen skal først sjekke hvilke følger det kan få. Jobben gjøres så dårlig at det er lovstridig i flere saker, viser en ny rapport. – Ikke vår skyld, sier utbygger-sjefen

Byggeindustrien
bygg.no

Les Byggeindustrien (E-blad) Logg inn Sak Meny

WoodWorld
Tunnel-lift
Selmer upb
Inventing
Heidelberg Materials
NorDan

Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn (V) sier de nå vil se nærmere på rapporten. Foto: Berit Roald / NTB

021-02-23/konsekvensutredninger-slaktes

Utgave: Tirsdag 23. feb. 2021

Politikk Innenriks Idéer Utenriks Meninger

Konsekvensutredninger slaktes

RAPPORT: Halvparten av statens konsekvensutredninger holder for dårlig kvalitet, ifølge en evaluering fra Multiconsult. Multiconsult har fått i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet å vurdere kvaliteten på statens konsekvensutredninger. Den dårlige kvaliteten kan både skyldes at relevante spørsmål er mangelfullt utredet, og at utredningene har metodiske svakheter. Undersøkelsen viser også «svært variabel etterlevelse» av forskriften for konsekvensutredninger. Multiconsult trekker i tillegg fram at konsekvensutredningene kan være vanskelige å spore opp når de først er gjennomført. Én anbefaling er derfor å opprette et register for konsekvensutredninger. ©NTB

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Status for rapportens anbefalinger

Forslag	Tiltak	Status
Gjøre KUene lettere tilgjengelig	Jobber med saken	
Harmonisere sektormyndighetenes praksis. Gjennomgå praksis for vedlegg II-saker. Evaluere hvordan sektormyndighetenes etterlever kravet konsekvensutredning	Laget metodikk, men hvordan følge opp sektorpraksis? Det er forslag om en slik forvaltingsgjennomgang.	
Sikre at utredningsprogram er bedre i samsvar med KU-forskriften.	Laget mal og satt tydeligere krav til innhold og prosess	
Sikre at tidlige vurderinger av alternativer følger saken og utredes	Beskrevet i veileder, men ikke synliggjort tilstrekkelig metodisk hvordan de skal vurderes og krav til kunnskapsnivå. Mangler også for overordnet plan.	
Stille konkrete krav til omfanget av feltarbeid og krav til ny kunnskap, også i KU-program	Krav konkretisert i KU-forskrift, utfyllende avklart for naturmangfold i veileder. Håndbok for overordnet plan kommer. Trenger grovere kartleggingsmetodikk.	

Status for rapportens anbefalinger

Forslag	Tiltak	Status
Stille konkrete krav til utredernes kompetanse. Vurdere å Innføre en egen sertifiseringsordning.	Vurdert sertifiseringsordning, delvis løst gjennom NIN-app. Veileder stiller krav om at kompetansen dokumenteres, og strammet inn ved bestemmelser i ny forskrift.	Gul
Definere og stille krav om bruk av anerkjent KU-metodikk. Videreutvikle metodikk for fex tema vannmiljø og økosystemtjenester.	Definert tydeligere i veileder, laget metodikk for vannmiljø og ta ut økosystemtjenester som eget tema	Grønn
Innarbeide krav til usikkerhetsvurderinger i alle konsekvensutredninger.	Stilt krav i veileder- for alle trinn.	Grønn
Stille krav om at virkninger og konsekvenskrav for avbøtende tiltak skal inngå som en del av sluttvurderingen.	?	Rød

Status for rapportens anbefalinger

Forslag	Tiltak	Status
<p>I større grad gjennomføre etterkontroll av utredninger: hva er forvaltningens rolle?</p>	<p>Gjenstår metodikk og presisering av forvaltningens rolle for å godkjenne KUene. Mangler kompetanse. Bruke spørreskjemaet som sjekkliste??</p>	<p style="background-color: red; color: white; text-align: center;">Ikke gjennomført</p>
<p>Vurdere revisjon av KU-forskriften for å innarbeide krav til sammenstilling av konsekvenser for sammenligning av ulike alternativer og en samlet vurdering av tiltaket basert på konsekvensene.</p>	<p>Det er foreslått bestemmelse om sammenstilling av alternativer i forslag til ny forskrift og det er maler for sammenstilling i veileder. Mangler utfyllende metodisk beskrivelse og avklaring om kunnskapsnivå, samt avklaring for overordnet plan.</p>	<p style="background-color: orange; text-align: center;">I gang</p>

Forutsigbarhet og tydelige rammer er god samfunnsøkonomi

R
Riksrevisjonen

Dokument 3-serien

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å redusere planleggingstiden for store samferdselsprosjekter

Dokument 3.4 (2018–2019)

R
Riksrevisjonen

Dokument 3-serien

Riksrevisjonens undersøkelse av effektivitet i konsesjonsbehandlingen av fornybar energi

Dokument 3.5 (2013–2014)

Godt på vei for å tydeliggjøre de juridiske kravene. Men hvordan sikre at det blir fulgt opp i praksis?

Alternativvurderinger må avklares: alternative lokasjoner vs alternativer innenfor tiltaksområdet

Utydelig hva slags krav som stilles til ny kunnskap: når er den «viktig» nok? Og i hvilket stadium?

Tusen takk for meg!
Kristine.lien.skog@nmbu.no

